

Ljubezen, ki ji ni primere

Za svoj esej sem si izbral osebe Matkovo Tino, ki je glavni lik v Pregljevem delu Matkove Tine prečudežno romanje, Hudobivškovo Meto, ki je osrednji lik v delu Prežihovega Voranca Samorastniki, in Francko iz romana Na klancu. Pozoren bom na dejanja, ki jih te osebe storijo iz ljubezni. Vse tri osebe imajo težko življenje in bi za plemenito in iskreno ljubezen storile vse.

Novela Samorastniki je tipična socialnorealistična novela. Osrednji problem tovrstnih besedil je boj posameznika z družbo. Pogosto pomembni in bogati odločajo o usodi socialno zatiranih ljudi. Pri Samorastnikih oče ni dovolil svojemu sinu Ožbeju, da bi se poročil z Meto, ko je zanosila. To bi bila za Karničnika prevelika sramota. Tu Meta predstavlja tako imenovanega malega človeka in tudi v tem se odraža socialni realizem. Meta je tipični socialnorealistični lik. Najprej jo označuje njena pripadnost revnemu družbenemu sloju, zaradi katere ji ni dovoljena osebna sreča, potem odločnost, da si to srečo vseeno vzame. »Ne! Rajši se odpovem denarju, naj ga Karničnik sam ima.« Nazadnje in najmočnejše pa jo odlikuje njena skoraj nadčloveška ljubezen do otrok, ter sposobnost, da jih sama vzgaja. Metini nezakonski otroci so podobe svoje matere – polni življenja, odločni in vztrajni. Socialno so zatirani, a so, tako kot Meta, moralni zmagovalci.

Vendar, če pogledamo njena dejanja, bi lahko brez pomislekov rekli, da je bila tu največji človek. Rodila je devet otrok, jih vse preživljala, iz ljubezni do Ožbeja so jo dvakrat strašansko mučili. Vendar ni popustila. Potrpežljivo je prenašala vsa ponižanja, vse udarce in na koncu so jo začeli spoštovati.

Tudi Tina je bila podvržena hudim psihičnim in fizičnim pritiskom. Besedilo uvrščamo v slovenski krščanski ekspresionizem. To je za razliko od socialnega, ki je videl rešitev iz stiske v spremembi družbenih razmer, poudarjal, da lahko človeka iz stiske in razklanosti reši božja moč. Matkova Tina je poleg usmrčenih upornikov edina tragična oseba. Kljub visoki nosečnosti in očetovi prepovedi se odloči, da se bo odpravila na dolgo in naporno pot proti gorici. Predstavlja edino osebo, ki se ni odpravila po ukazu gospode, ampak po ukazu srca.

V notranji stiski, razklanosti si ustvari predstavo, da bo otrok mirno živel, če bo vzela v roke odsekano glavo Janeza Gradnika in jo poljubila. S to odločitvijo pa je tvegala svoje in otrokovo življenje. Tina je notranje zelo razdvojena, razklana oseba, ujeta v nasprotja telesa in duha, moči in nemoči, smrti in življenja. Na svoji poti, podobni Kristusovemu križevemu potu, se večkrat zateka k Mariji. Spremljata jo hudo telesno in duševno trpljenje, povezano s skrbjo za otrokovo življenje, in da ne bo prišla pravočasno na morišče. Pozneje jo preganjajo strahovi, da bosta z otrokom umrla v grehu. Ob vrhuncu telesnih in duševnih bolečin doživi prihod Device Marije, ki simbolizira odpuščajočo ljubezen. Zato je Tina izrazito ekspresionistična junakinja in nedvomno tragičen lik, podobno kot Meta.

Tina in Meta sta imeli zelo podoben značaj. Tina je Janeza ljubila, kljub temu da je bil vodja kmečkih uporov. In ravno tako je Meta ljubila Ožbeja, čeprav je bil šibkejšega in omahljivega značaja. Svojemu očetu se ni upal postaviti po robu, ko mu je ta prepovedal ženitev z Meto. Meta pa predstavlja njegovo nasprotje. S tem ko je rodila devet otrok, je vsem pokazala, da je za ljubezen pripravljena storiti vse. Ko pa je vseh teh devet otrok vzgajala v pridne in delovne ljudi, je to tudi dokazala. Ožbej ji pri tem ni pomagal. V bistvu jo je s temi svojimi lažnimi obljubami, da se bosta nekega dne res poročila, samo poniževal. Meta je na to sicer upala, globoka v sebi pa je vedela, da se to ne bo zgodilo. Vendar menim, da je ravnala prav. S tem ko je rodila devet otrok, si je priborila spoštovanje vaščanov, ki so ji prej nasprotovali in njene otroke zmerjali s pankrti. Na koncu so sprejeli celo njene otroke. Tragično pa je, da je morala zaradi ljubezni tako trpeti. Najhujše ponižanje je bilo gotovo to,

ko so jo golo prebičali. Niso je boleli samo udarci, vendar tudi dejstvo, da so s tem, ko je bila gola, oskrunili njeno telo.

Svoj križev pot pa je pretrpela in dotrpela Francka, osrednja junakinja Cankarjevega simbolističnega romana Na klancu. Delo uvrščamo v slovensko moderno, ki pomeni skupni izraz za več slogov – novo romantiko, dekadenco, simbolizem in impresionizem. Skupno omenjenim slogom je nasprotovanje hladnemu in brezosebnemu prikazovanju zunanjega sveta in oseb, torej realizmu in naturalizmu. Svoj pogled na nov tip literature je Cankar pojasnil v črtici Epilog iz zbirke Vinjete: »Moje oči niso mrtev aparat moje duše«.

S Franckinim likom je Cankar ustvaril pretresljivo podobo ženske in matere. V življenju je doživela same poraze; poražena je bila kot otrok, saj jo je mati zapostavljala, kot žena, saj jo je zapustil mož Tone, in mati, saj je njene otroke doletela podobna usoda.

Francka je kljub temu dobra, pravična, požrtvovalna in polna ljubezni. Mihova je ljubila ne glede na to, da je vedno rajši kaj spil in zaradi tega vedno manj prispeval v družinski proračun, ampak je rajši kaj vzel iz njega. Mater je imela rada. Pa čeprav je bila sama večkrat potisnjena v kot in zapostavljena. Otroke je vzgajala, pa čeprav težko; včasih je morala zanje tudi prosjačiti. Junakinjo v največji meri povečuje trpljenje. Njeno življenje je splet tihega hrepenenja in neizogibnega razočaranja. Za življenjski poraz ne krivi nikogar, sprejme ga kot usodo, zato njen lik vsebuje poteze mučeništva in svetništva.

Menim, da je bil včasih boj za preživetje pogost pri preprostih kmečkih in delavskih družinah. V knjigah se ženske borijo s to težavo, a jih ljubezni žene naprej. Ob razmišljanjih o ženskih likih in trpljenju ter krivicam, ki so jim bili izpostavljeni, se človek zamisli.